

ב"ה | גליון מס' 116

הקהל

תוכן מעובד לעזר וסיוע
בהתוועדויות לרגל חג הגאולה
של כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע

ערב חג הגאולה
י"ט כסלו ה'תשפ"ד

חג החגים י"ט-כ' כסלו ראש השנה לחסידות

"כשם שבראש-השנה ניתנת החיות לכל השנה, כך ב"ט בכסלו נפתחים במרום אוצרות השפע והברכה של פנימיות התורה, וכל אחד ואחד מישראל יכול לשאוב כוחות חדשים ללימוד החסידות ולהליכה בדרכיה".

באחת מאיגרותיו של כ"ק אדמו"ר הרש"ב (רבי שלום-דובער) מליובאוויטש, הוא מכנה את י"ט בכסלו 'ראש-השנה לחסידות'. שכן, כשם שבראש-השנה ניתנת החיות לכל השנה, כך ב"ט בכסלו נפתחים במרום אוצרות השפע והברכה של פנימיות התורה, וכל אחד ואחד מישראל יכול לשאוב כוחות חדשים ללימוד החסידות ולהליכה בדרכיה.

חג הגאולה מזכיר לנו, כי החסידות היא התגלות של חלק נשגב בתורה, כהכנה לביאת משיח-צדקנו. כשם שבאה שעה שבה נתגלו המשנה והגמרא וספרי הראשונים וקבלת האר"י ז"ל - כך הגיע זמן, שבו החל להתנוצץ אורו של משיח, ובו ניתנה לנו האפשרות לטעום ממכמניה של פנימיות התורה, שתתגלה במלואה בתורתו של משיח.

החסידות נועדה לכל יהודי ויהודי, לפשוטי-עם ולגאוני-עולם, לתלמידי-חכמים ולאנשי-עמל. היא מחיה את הנשמה; מרווה את הדעת בהבנה מעמיקה בגדולת הבורא, ובעומק משמעותן של התורה ומצוותיה; מפיתה שמחה והתלהבות בעבודת הבורא; היא החיות הפנימית בחיי היהדות.

החיצים העיקריים כונו לעבר רבי שניאור-זלמן, שהיה מנהיג כללי של החסידות בליטא וברוסיה, והיה נערץ על המוני בני-תורה.

מרכבה שחורה, מטילת-אימה, כזאת שנועדה להובלת מורדים במלכות, עשתה את דרכה בחשכת הליל ברחובותיה של העיירה ליאזנא (שברוסיה הלבנה). במקביל נעה פלוגת שוטרים מזויינים, בראשות קצין בכיר, אל אחד מבתי העיירה. היש-מהר הקיפו השוטרים את הבית. הקצין הבכיר הודיע לרבי שניאור-זלמן מלאדי - בעל ה'תניא' וה'שולחן-ערוך', מייסד חסידות חב"ד ומנהיג כללי של החסידות ברוסיה ובליטא - כי הוא עצור בפקודת הצאר הרוסי. הרבי נצטווה להיכנס אל המרכבה ותחת משמר כבד חלפה המרכבה בשנית ברחובות העיירה ויצאה לעבר עיר-הבירה, פטרבורג.

כך החל מאסרו המפורסם של רבי שניאור-זלמן מלאדי. זה קרה בליל אסרו-חג של שמחת-תורה בשנת תקנ"ט (1798). השיטה שבה התבצע המאסר, ובייחוד בואה של המרכבה השחורה, לא הותירו ספיקות בדבר חומרת הסכנה שבה היה הרבי שרוי.

מחלוקת והלשנה

אלה היו ימי הדור השלישי של החסידות. באותה תקופה כבר הייתה התנועה החסידית מבוססת למדי. מרכזי חסידות פרחו ופעלו כמעט בכל עיר ועיירה. ערים ואף מחוזות

שלמים נסחפו לגמרי אל תוך ההווה החסידית. רוח חדשה של שמחה וחיות בעבודת-ה' החלה לפעם בשכבות רחבות של העם היהודי במזרח אירופה. הצלחתה זו של החסידות גרמה להתלהטות מחודשת של המחלוקת שפרצה בשחר ימיה של התנועה החסידית. הולכי-רכיל ומחרחרי-ריב הוציאו את דיבת החסידים רעה, והעלילו עליהם עלילות שקר, כאילו סטו מדרכי התורה. החיצים העיקריים כונו לעבר רבי שניאור-זלמן, שהיה מנהיג כללי של החסידות בליטא וברוסיה, ובזכות גדולתו הענקית הן בנגלה והן בנסתר היה נערץ אף על בני-תורה בליטא, שנהרו אחריו בהמוניהם.

בראותם שבדרכים רגילות לא יצליחו לבלום את התנועה המתרחבת, החליטו קיצונים במחנה ה'מתנגדים' לנקוט בצעד נפשע של הלשנה לשלטונות. הם ניצלו את העובדה שהרבי היה מקבץ כספים לשם החזקת היישוב היהודי בארץ-ישראל, והלשינו עליו כי הוא שולח את הכסף לשלטון הטורקי (שנלחם באותם ימים ברוסיה). לזה נוספו עוד הלשנות, שעסקו גם בצד האידיאולוגי של השיטה החסידית: הם אמרו שבדרושויו ברבים אומר אדמו"ר הזקן שמלכות איננה ולא כלום, ספירת המלכות היא ספירה אחרונה, "ספירת המלכות לית לה מגרמה כלום" וכדומה, בקצרה: שמלכות היא ענין היותר נמוך. כוונתם של המלשינים הייתה שיגזרו פסק דין של היפך החיים חס-ושלום על הרבי, ובכך להיפטר מתנועת החסידות כולה, היל"ת.

להסביר חסידות לחוקרים מגושמים

הרבי נלקח לעיר-הבירה פטרבורג ונכלא בבית-הסוהר מטיל-האימה "מבצר פטרופולובסק". הוא נחקר ארוכות על כל הטענות וההלשנות שטפלו עליו. לאחר מכן סיפר, כי הדבר הקשה ביותר היו השאלות על מהותה של החסידות, שאילצוהו לתרגם את המושגים המופשטים והעמוקים של תורת החסידות לביטויים ולמושגים חומריים, כדי שמוחם המגושם של החוקרים יבין זאת.

במהלך החקירה הצליח הרבי להרשים את חוקריו בגדולתו ובטוהר-לבבו. חישימהר נפוצה בחוגי השלטון השמועה, כי רבי שניאור זלמן הוא איש פלאי וחכם עצום, שיד לו בכל החכמות. בעקבות השמועה באו לכלאו אישי-ממשלה בכירים לשוחח עמו והתפעלו עמוקות מדבריו ומאישיותו. לאחר שכל ההלשנות נחקרו ונמצאו כוזבות, שוחרר.

הרבי ישב במאסר חמישים ושלשה ימים, בדיוק כמניין נ"ג הפרקים של ספר ה'תניא' שחיבר. ביום ג', י"ט כסלו, יצא לאור משפט כ"ק אדמו"ר הזקן, כי חף הוא מכל פשע ושוחרר ממאסרו בפטרבורג בשעת המנחה, אך בטעות הוכנס לביתו של 'מתנגד' שבמשך שלוש שעות עינהו בדבריו, עד שהחסידים מצאוהו שם לביל כ' כסלו.

כ"ק אדמו"ר הזקן כותב: "ברם כגון דא צריך להודיע, כי יום אשר עשה ה' לנו יום י"ט כסלו, יום ג' שהוכפל בו כי טוב, יום הילולא רבא של רבינו הקדוש נ"ע, וכשקריתי בספר תהילים בפסוק פדה בשלום נפשי, קודם שהתחלתי פסוק שלאחריו, יצאתי בשלום מה' שלום".

(אג"ק אדמו"ר הזקן ע' צח).

שני הימים הללו, "ט-כ" בכסלו, נקבעו לימי חג-הגאולה לדורי-דורות. חג זה נחוג מדי שנה בשמחה רבה ובהתוועדויות חסידים, מתוך קבלת החלטות טובות להתחזקות בלימוד החסידות ולהליכה בדרכיה.

מועד תמידי

מסופר, שלאחר שחרורו של בעל התניא היו חסידים שביקשו לכתוב 'מגילת י"ט כסלו', ושאלו על כך את פי הרבי. בעל התניא לא הרשה לעשות את הדבר ואמר: "זה היום יוקבע למועד תמידי בישראל, אשר בו יתגדל ויתקדש שמיא רבה ויתעוררו אלפי לבבות בישראל בתשובה ועבודה שבלב, כי המעשה (סיפור המעשה) חקוקה בלב ישראל דלעילא וכתובה בלב ישראל דלתתא".

כלומר, סיפור הגאולה אינו צריך להיות כתוב, מכיוון שהוא דבר חי ונצחי. הרבי ניבא אז, כי יום זה ייקבע "למועד תמידי בישראל". ואכן, מאות ואלפי ההתוועדויות של חג-הגאולה שמתקיימות ביום זה בכל רחבי תבל מדי שנה בשנה - הן עדות חיה להתגשמות דבריו הקדושים.

"לבלתי רום לבבם מאחיהם"

שחרורו של הרבי ממאסרו הביא גל אדיר של שמחה בקרב החסידים. רבנו הזקן חשש שמא תסטה השמחה לאפיקים לא-חיוביים, וכתב איגרת הנקראת 'קטונתי', על-שם פתיחתה בפסוק שאמר יעקב אבינו "קטונתי מכל החסידים ומכל האמת". באיגרת זו כותב הרבי: "באתי מן המודיעים מודעה רבה לכללות אנ"ש, על ריבוי החסידים אשר הגדיל ה' לעשות עמנו, לאחוז במידותיו של יעקב... לבלתי רום לבבם מאחיהם כו' ולא להרחיב עליהם פה או לשרוק עליהם חס ושלום, הס מלהזכיר באזרה נוראה, רק להשפיל רוחם ולבים במידת אמת ליעקב מפני כל אדם בנמיכות רוח, ומענה רך משיב חמה ורוח נכאה כו'. וכולי האי ואולי ייתן ה' בלב אחיהם כמים הפנים" (תניא, אגרת הקודש, סימן ב).

אולם השמחה מילאה את הלבבות, וגרמה לחסידים להיות בהתפעלות עצומה מגודל החסד שהראה להם הקב"ה. היו חסידים שנהגו להתפלל מתוך צעקות נוראות, עד שלא היו יכולים להתפלל בבית-הכנסת, והיו יוצאים אל מחוץ לעיר ומתפללים שם. כעבור שנה, בי"ט בכסלו תק"ס, אמר רבנו הזקן מאמר חסידות, ובו רומם את עבודת המוח והשפיל וביטל את ההתפעלות של עבודת הלב כשהיא לעצמה. זו הייתה הוראת-שעה, כדי להוריד את החסידים ממרומי ההתפעלות לעבודת ה' מסודרת ויציבה.

(לקוטי דיבורים כרך א, עמ' כא. רשימות חוברת קסב עמ' 16).

ראש השנה לדא"ח

כמאה שנה אחר-כך, בשנת תרס"ב, שיגר כ"ק אדמו"ר הרש"ב איגרת לקראת חג הגאולה י"ט בכסלו, ובה כתב על החג: "החג אשר פדה בשלום נפשנו ואור וחיות נפשנו ניתן לנו. היום הזה הוא ראש-השנה לדא"ח (=דברי אלוקים חיים), אשר הנחילנו אבותינו הקדושים... והיא-היא תורת הבעל-שם-טוב"
 (לקוטי דיבורים חלק ד, עמ' 1518).

מוסיפים בקודש

כשהגיעה האיגרת לווילנה, התאספו חסידי העיר להתוועדות גדולה בבית-הכנסת אפאטוב. בעיר התגורר רב, שנהג להקל בכמה ענייני הלכה, והוא לעג לחסידים לפני הגאון רבי חיים-עוזר גרודזנסקי, באמרו: "במשנה נזכרו ארבעה ראשי-שנה, ואילו החסידים הוסיפו ראש-שנה חמישי". השיבו הגאון בשנינות: "אצלם מתווסף ואצלנו פוחת" (רמז לקולות של אותו רב בענייני הלכה).

בספר "שאלות ותשובות מן השמים" מאחד מבעלי התוס' (ר' יעקב מקורביל), באחד מהשאלות ותשובות (תשובה ה') הוא כותב: שאת השאלה הוא שאל "ליל ג' י"ט לחודש כסלו" ולאחר מכן הוא מסיים שיום זה "הוא יום בשורה".

(הובא ונתבאר בשיחות קודש תשל"ט ח"א ע' 683)

הקפות עם ספר התניא

בהתוועדות הראשונה של י"ט כסלו התוועדו חסידים במנין רבנו הזקן, והיתה השמחה גדולה מאד.

פתאום, נכנס כ"ק אדמו"ר הצמח צדק (שהיה אז בגיל אחת-עשרה), דפק על העמוד והכריז: "אום אתה הראת", באמרו: הרי שמחת תורה היום!

ויחלק פסוקי "אתה הראת", וכשגמרו אמירת הפסוקים לקח את ספר ה"תניא" והכריז בנוסח של שמחת תורה, מכבדים את פלוני בן פלוני בספר תורה של ההקפה הראשונה וכך הלאה, ושמחנו ורקדנו עד שעה מאוחרת בלילה.

כשסיפרו זאת לרבנו הזקן נהנה מאד ויקרא את נכדו כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, הניח ידי קדשו על ראשו ויברכהו שהוא יגלה את התורה שבעל פה בתורה שבכתב של תורת חסידות חב"ד.

(אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' רסו)

בי"ט כסלו התחילה ההטבה

בסוף חודש חשון תרפ"א נחלה ל"ע ול"ע כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ במחלת הסיפנאי טיף, ואחרי כן אשתו ושלת בנותיו יחיו, והרבה מתלמידי הישיבה, ומצב בריאות כולם היה

חלוש ביותר, עד כי הרופאים המומחים אמרו כי אפס כו' ח"ו וח"ו, וזכות כ"ק אבות העולם התעורר וישלח עזרתו מקדש, וב"ט כסלו התחילה ההטבה עד שת"ל עליון בעד חסדו הטוב, שבו לאיתנם, ולכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ עשו נתוח ברגלו הימנית וכעבור חודש ימים הוטב ת"ל.

(אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' קכב ובהערה)

תורת החסידות לא נועדה לחסידים בלבד. האור הגדול הזה נועד לכל עם- ישראל, ועל-כן י"ט בכסלו הוא חנו של כל יהודי.

מי זוכר היום שלפני מאתיים שנה ניטש מאבק עז וסוער על היחס לתנועת החסידות? מי יכול להעלות על הדעת, שדמויות נערצות כמו הבעל-שם-טוב, המגיד ממזריטש, בעל התניא, רבי לוי-יצחק מברדיצ'ב, היו נתונות להתקפות עזות? מי מסוגל להבין שאבני-יסוד בעולמה של היהדות, כמו התקשרות לצדיק, תפילה בהתלהבות, שירה ושמחה, קירוב יהודים פשוטים - היו שנויות במחלוקת?

איננו יכולים להבין זאת, והדברים נראים לנו זרים ורחוקים, מסיבה אחת ויחידה - כי החסידות ניצחה ונהפכה לנחלת הכלל. לא זו בלבד שהוכרה זכותה להתקיים ולפעול, אלא שנכדיהם של מתנגדיה אימצו בחום רבים מרעיונותיה ומדרכיה. אין רב ודרשן שאינו משתמש בפנימי המחשבה והסיפור של החסידות. אין שולחן שבת שאין שרים בו מניגוניה של החסידות. אין בית-מדרש שספרי גדולי החסידות אינם תופסים מקום של כבוד בארון הספרים שלו.

להמשיך, לא להפסיק

אם כולנו נהנים כל-כך מאורה ומרעיונותיה של החסידות, עלינו להעריך ולייקר את היום הגדול, חג-הגאולה י"ט בכסלו. זה יום מרכזי בניצחונה של החסידות, והוא נתן לה למעשה את האור הירוק לפרוץ ולחדור לכל פינה בהווה היהודית. רבנו הזקן, רבי שניאור-זלמן, בעל התניא והשולחן-ערוך, לא ראה במאסרו צרה אישית או תנועתית, וכמו-כן גאולתו לא נתפסה אצלו כגאולה פרטית. לאחר ששוחרר ממאסרו סיפר, שבהיותו בכלא נתגלו אליו רבו המגיד ממזריטש והבעש"ט. הוא שאל אותם מדוע נתחייב בעונש המאסר ומה רוצים ממנו. ענו לו מייסדי החסידות, שהתעורר עליו קטרוג חמור למעלה, על שהוא מפיץ ומגלה את מעיינותיה הכמוסים של החסידות. שאל אותם הרבי אם עליו לחדול מהפצת החסידות. השיבו לו: מכיוון שהתחלת, אל תפסיק, ואדרבה, הפץ עוד.

ואכן, קל לראות את ההבדל בין התקופה שלפני פטרבורג' לתקופה של'אחר פטרבורג'. מאמרי החסידות של בעל התניא השתנו שינוי מהותי בין שתי התקופות: קודם המאסר היו מאמרו קצרים ומתומצתים, אולם אחרי השחרור החל לומר מאמרים ארוכים ומוסברים, ובכך איפשר לחוגים רחבים יותר להבין את דברי החסידות.

כך קרה, שדווקא המאסר, שביקש להכרית את החסידות, נהפך לנקודת-מפנה חיובית, ולמנוף בהפצת החסידות. דווקא לאחר המאסר זכתה החסידות בכלל להתעצמות אדירה, ומכאן החלה השפעתה להגיע לכל חוגי העם היהודי.

צימאון ל'פנימיות'

חג-הגאולה י"ט בכסלו הוא חג הניצחון במאבק איתנים שהתחולל בעולמות עליונים, בשאלה אם מותר וראוי להפיץ את האור המופלא של החסידות. שחרורו של הרבי מבטא את ניצחונה של דרכו, ומכאן ואילך קיבלה דרכו זו אישור משמים להוסיף ולהתפתח. בעל התניא אמר פעמים רבות, שלא בא לייסד תנועה או 'מפלגה', אלא לגלות גילוי אור לכל עם-ישראל. תורת החסידות בכלל ותורת חסידות חב"ד בפרט לא נועדו לחסידים בלבד. האור הגדול הזה נועד לכל עם-ישראל, והוא אכן מגיע לכל שכבות העם ומרווה נפשות צמאות.

ספר התניא, המכונה 'תורה שבכתב' של החסידות, נלמד היום בכל הישיבות ובכל בתי-המדרש. מאמרי החסידות המבארים את רעיונותיו של התניא נחטפים בשקיקה בידי המוני יהודים, מכל החוגים והשכבות. הצימאון הגדול ל'פנימיות' מוצא רוויה באור החסידות.

על-כן זה החג של כולנו. הבה נשמח, נודה לה' על חסדיו, ונקבל החלטות טובות ללמוד את תורת החסידות וללכת בדרכיה.

בהתוועדויות של י"ט כסלו יוכל להגיע אל דרגות רוחניות נעלות

רבנו הזקן אמר: "מי שישמח בשמחתי (=שמחת גאולת י"ט כסלו, שזוהי שמחת הכלל) - אוציאנו מן המצר אל המרחב". נוסח שני: "מן הגשם אל הרוח". נוסח שלישי: "מן הגיהנום" (ספר השיחות תרצ"ו עמ' 315).

מביא הרבי בשם הרבי הרש"ב ביאור לשלושת המושגים הנ"ל:

"מן הגיהנום" - מן העולם הזה, עולם העשייה והוא לשון "גיהנום" - "אני היום". עושה לא מתוך אחריות, אלא על מנת למלא תאוות, ומעלה לעולם היצירה.

"מן הגשם אל הרוח" - מעולם היצירה אל עולם הבריאה.

"מן המצר אל המרחב" - מעולם הבריאה אל עולם האצילות ולמעלה מסדר ההשתלשלות. המשכת המרחב העצמי של עולם האצילות אל העולם הזה.

מדובר על כך שבהתוועדויות של י"ט כסלו יש הבטחה שכל אחד בדרגתו הוא, יוכל להגיע אל דרגות רוחניות נעלות באין ערוך.

¹ יש גרסה אחרת, שלפיה אמר רבנו הזקן: "מי שישתתף וייקח חלק בשמחתי - יזכה לראות נחת מיוצאי חלציו".

ולכן יש לערוך התוועדויות במקומות השונים וגם בבית – התוועדות שתרומם את כל בני הבית. וכך יהווה ראש השנה לחסידות – כתיבה וחתימה טובה, כפי הברכה הנהוגה בפי כל לאחל ולברך ביום זה איש את רעהו: "גוט יום טוב! לשנה טובה בלימוד החסידות ובדרכי החסידות תכתבו ותחתמו".

מרת **ציפא צפורה**
שתחי' לרגל יום
נישואיהם ב-י"ד כסלו
יה"ר שיתברכו בכל
מילי דמיטב בגו"ר
תכה"י מתוך בריאות
איתנה ואריכות ימים
ושנים טובות - ולזכות
כל יו"ח שיחיו

© לזכות ישראל בן
רחל שלה לבריאות
ועשירות בקרוב.
ולזכות **חיה קלרה** בת
רבקה, **יוסף יצחק** בן
חיה קלרה, **מנחם**
מענדל בן חיה קלרה,
שמואל בן חיה קלרה

*

לזכות **שלוחי הרבי**
להצלחה רבה
ומופלגה במילוי
שליחותם

לזכות **כלל ישראל** בכל
מקום שהם לשמירה
והגנה

לזכות מציאתם של כל
חטופי עם ישראל
בריאים ושלמים
בגופם ובנפשם,
לרפואת הפצועים
ולהצלחת כוחות
הביטחון וחייילי צה"ל,
ולשמירתם והגנתם

לזכות הרה"ח ר' **יוסף**
יצחק שיחי וזוגתו

לזכות הוד כ"ק
אדמו"ר מלך
המשיח שליט"א
ולזכות הרבנית
הצדקנית מרת חי'
מושקא נ"ע
לרגל היום "שבו
קישרו אותי עמכם
ואתכם עמי"

לזכות הוד כ"ק
אדמו"ר הזקן נ"ע
לרגל חג הגאולה
י"ט - כ' כסלו

לזכות המגיד
ממעזריטש נ"ע
לרגל יום ההילולא -
י"ט כסלו

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

